

Джерела

1. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: [моногр.] / В.Ю. Биков. — К.: Атака, 2008. — 684 с.
2. Джонассен Д.Х. Комп'ютери як інструменти познання: изучение с помощью технологии, а не из технологии / Д.Х. Джонассен // Информатика и образование. — 1996. — №4. — С. 117–131.
3. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради. — 2002. — № 20.
4. Курочкина И.Н. Этикет в формировании у ребенка эстетического поведения // Міжнародні педагогічні студії: проблеми дошкільця в сучасному світі: зб. наук. праць. — 2012. — С. 135–139.
5. Макаренко Л.В. Професійна підготовка майбутніх вихователів на практичних заняттях естетичного циклу / Л.В. Макаренко // Міжнародні педагогічні студії: проблеми дошкільця в сучасному світі: зб. наук. праць. — 2012. — С. 161–166.
6. Морзе Н.В. Основи інформаційно-комунікаційних технологій / Н.В. Морзе. — К.: Вид. група ВНУ, 2006. — 298 с.
7. Рождественська Д.Б. До проблеми застосування інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні української мови та культури мови у загальноосвітній середній школі (на матеріалі 6–9 класів) / Д.Б. Рождественська, Н.В. Сороко // Інформаційні технології і засоби навчання: зб. наук. пр. / Ін-т засобів навчання АПН України. — К.: Атика, 2005. — С. 162–170.
8. Скалозуб Т. Проблема підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності [Електронний ресурс] / Т. Скалозуб. — Режим доступу: <http://www.ird.npu.edu.ua/files/skalozub.pdf> (12.11.12). — Назва з екрану.
9. Словник психолого-педагогічних термінів і понять (на допомогу працівнику сільської школи) / [укл. Ю.В. Буган, В.І. Уруський]. — Тернопіль: ТОКІППО, 2001. — 179 с.
10. Співаковський О.В. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі: навч.-метод. посіб. [для студ. напряму підгот. «Початкова освіта»] / О.В. Співаковський, Л.Є. Петухова, В.В. Коткова. — Херсон, 2011. — 267 с.
11. Ставицька І.В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: тези доповідей на науково-практичній он-лайн-конференції [Електронний ресурс] / І.В. Ставицька. — Режим доступу: <http://confesr.fkpi.ua/node/1103> (14.02.13). — Назва з екрану.

В статтю розкриваються проблеми підготовки майбутніх спеціалістів к художественно-естетическому розвитку дітей дошкільного віку, шляхи їх вирішення. Проаналізовані погляди учених на використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі вуза.

раскрыта специфика использования средств ИКТ при подготовке будущих воспитателей, в частности в преподавании дисциплин художественно-эстетического направления.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, художественно-эстетическое развитие ребенка, информационно-коммуникационные технологии, дисциплины художественно-эстетического направления.

The article deals with the problems of future specialists training in artistic and aesthetic development of pre-school children, and the ways of their solutions. It analyzes the scholars' views on the use of information and communication technologies in the educational process in higher education institution. It highlights specifics in using of ICT tools in training of future teachers (especially in teaching subjects of aesthetic and artistic direction).

Key words: professional training, artistic and aesthetic development of the child, information and communication technologies, subjects of artistic and aesthetic direction.

УДК 379.82:78-057.874

Власова О.Б.,

аспірантка кафедри естетичного виховання
Чернігівського національного педагогічного
університету імені Тараса Шевченка

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО В ОРГАНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті обґрунтовується важливість культурно-дозвілєвої діяльності у розвитку особистості молодших школярів. Аналізується вплив музичного мистецтва на якість організації та проведення культурно-дозвілєвої діяльності в початковій школі.

Ключові слова: виховний та розвиваючий потенціал, розвиток особистості, музичне мистецтво та його можливості, соціокультурне середовище, завдання культурно-дозвілєвої діяльності.

Постановка проблеми. Сучасна освіта як процес культуру відповідного розвитку й саморозвитку дитини потенційно відповідає ідеалам гуманізму, свободи й загальнолюдським цінностям,

якщо поєднує в собі всі значні феномени культури і, передусім, дозвілля. Педагогічна стратегія розвитку особистості в культурно-дозвілльєвій діяльності може бути представлена як цілеспрямований розвиток загальної дозвілльєвої культури учнів, інтеграція вивчення й практичного засвоєння виховного й розвиваючого потенціалу дозвілля молодших школярів педагогами. В той же час Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні центральним завданням ставить розвиток цілісної, творчої особистості молодшого школяра. У сучасних умовах особливої актуальності набуває залучення дитини до процесу освоєння культури, формування культури дозвілля засобами мистецтва, що вимагає від освіти пошуку та впровадження нових шляхів і методів модернізації, спрямованих на підготовку фахівців з вищою педагогічною освітою, на формування педагогів нового типу [3, 7].

Аналіз наукових досліджень. Теоретичний аналіз психологічної, педагогічної й методичної літератури, нормативних документів органів освіти, а також вивчення практичного досвіду діяльності освітніх установ для дітей дозволяє зробити висновок про те, що культурно-дозвілльєва діяльність дітей — це специфічна, практично основна сфера соціального життя дитячих освітніх установ, яка створює зовнішні та внутрішні умови для засвоєння соціокультурного досвіду людства й розвитку особистості (дорослого й дитини у їх взаємодії, у автономному чи колективному режимі) в процесі вивчення й пізнання цінностей (духовних, моральних, етичних) різноманітних видів культури [2]. Вивчення особливостей і педагогічних можливостей сфери дозвілля, соціалізації особистості та її творчого розвитку в умовах культурно-дозвілльєвої діяльності висвітлюється в наукових працях В. Пічи, А. Сасихова, С. Смирнова, Ю. Стрельцова, Т. Сущенко, Н. Тарасюка, В. Триодіна, Г. Фролова, В. Чепелева. Музично-естетичне виховання підростаючого покоління, зокрема в процесі дозвілльєвої діяльності, вивчали Н. Андрієвська, Б. Брилін, О. Кеєріг, Н. Коваленко, Д. Перчик, В. Петрушин, Л. Целешцева. Проблеми творчого розвитку дітей за допомогою музичного мистецтва досліджували О. Апраксіна, В. Верховинець, Н. Ветлугіна, Н. Георгян, Н. Гродненська, Ж. Далькроз, К. Ігнатієва, Д. Кабалевський, З. Кодай, М. Монтесорі, К. Орф, В. Остроменський, Н. Терентьєва, В. Шацька, Б. Яворський та інші. Проблемам естетичного виховання засобами музики, фор-

мування естетичних потреб, ідеалів, смаків, музично-естетичних інтересів присвячено праці сучасних українських музикантів-педагогів: А. Болгарського, Л. Коваль, І. Зязюна, О. Кузнецової, Т. Падалки, О. Рудницької, О. Ростовського та інших.

Мета та завдання статті. Аналіз можливостей музичного мистецтва в процесі організації культурно-дозвілльєвої діяльності молодших школярів.

Виклад основного матеріалу. Багато в чому дозвілля дитини залежить від виховання, оточення, соціокультурного середовища, а, відповідно, від того, що вона сприйняла від дорослих, які її оточували протягом дитинства. Відповідно, ставши дорослою, дитина буде проводити своє дозвілля так, як проводили його батьки та оточуючі її дорослі [5].

Культурно-дозвілльєва діяльність — це не лише біолого-фізіологічна потреба дитячого організму у відпочинку, вона виконує і соціокультурну функцію, яка характеризується наступним:

- властива цілеспрямованість та продуманість;
- здійснюється у вільний час дитини й протікає як індивідуально, так і колективно;
- відрізняє відносна свобода (в залежності від стану здоров'я, самопочуття, природних задатків та нахилів дитини) вибору дозвілльєвих заходів і намірів дорослих (програм), пов'язаних із саморозвитком (що найчастіше носить мимовільний характер), спілкуванням на основі добровільності, активності, ініціативи як окремої дитини, так і дитячих груп;
- обумовлена регіональними особливостями, традиціями й характеризується різноманітністю видів дозвілльєвої діяльності на основі різноманітних інтересів учнів;
- сприяє пізнанню дітьми культури й мистецтва, формуванню їх базової культури через творчу діяльність дорослих (батьків та вчителів), заснованої на культурологічних знаннях, духовній культурі; розвитку творчої діяльності дитини;
- дозвілльєва діяльність завжди носить етико-естетичну норму культури поведінки й формує у дитини такі якості, як людяність, гуманність, порядність та захопленість.

Дитина має певні задатки та здібності і завдання педагогів — допомогти їй віднайти, виявити й розвинути свої обдарування з максимальною користю для себе та суспільства. В даному проце-

сі дитина має бути не пасивним об'єктом допомоги та виховання, а активно діючим суб'єктом [4].

В силу вищесказаного одним з найважливіших засобів соціалізації дитини, особливо учня початкової школи, є культурно-дозвіллева діяльність; адже:

- культурно-дозвіллева діяльність наповнює життя дитини новими відчуттями й переживаннями, сприяє розвитку самосвідомості;

- розвиток дитини через творчу діяльність стимулює її креативність;

- розширюються та збагачуються уявлення дитини про свої можливості, здібності, розвивається впевненість у власних силах;

- у мистецтві та музиці виявляються невербальні форми спілкування, які доповнюють, розширюють і корегують вербальний досвід дитини або замінюють його;

- дитина стає визнаною в суспільстві на основі власних досягнень, що змінює її відношення до самої себе й до інших, з'являється здатність до саморегуляції та самоконтролю.

Види культурно-дозвілдової діяльності досить різноманітні, проте їх можна класифікувати наступним чином:

- відпочинок (активний та пасивний);

- розваги (розповсюджені три види розваг за ступенем активності участі дітей: діти є тільки слухачами чи глядачами, діти — безпосередні учасники розваги, учасниками є і дорослі, і діти);

- свята (народні й фольклорні, державні, громадські, міжнародні, релігійні, побутові, родинні);

- самоосвіта та саморозвиток (цілеспрямована пізнавальна діяльність: читання літератури, слухання музики, екскурсії, відвідування театрів, музеїв, виставок тощо);

- творчість.

Розвиток творчого потенціалу дітей молодшого шкільного віку відбувається у тому випадку, якщо воно вирішується в комплексі навчання й виховання, у навчальний, а особливо у поза навчальний час, коли діти активно входять у світ художнього середовища та естетичних переживань.

У зв'язку з цим виникає необхідність цілеспрямованої організації культурно-дозвілдової діяльності дітей, перегляду її змісту, форм та засобів, які б сприяли розвитку їх творчого потенціалу.

Саме з точки зору пошуку нових та розвитку вже відомих форм та засобів культурно-дозвілдової діяльності дітей молодшого шкільного віку розглянемо роль музичного мистецтва в організації такої діяльності.

Музика — один з найемоційніших та найдоступніших видів мистецтва, з яким дитина знайомиться від народження (колиханки, колисанки, коліскові). Крім того, саме цей вид мистецтва дає можливість синтезу, в якому переплітаються мова і спів, гра і рух, хореографічна пластика і театралізована діяльність [1, 9].

Використання музичного мистецтва в процесі організації культурно-дозвілдової діяльності у початковій школі обумовлене також психологічними особливостями молодших школярів. У дошкільному віці музичне мистецтво широко застосовується не лише в процесі музичних занять, а й у повсякденному житті групи — під час засинання та пробудження, в процесі отримання гігієнічних навичок (потішки, забавлянки), на вечорах музичних розваг (двічі на місяць) та святах, під час прогулянок, у самостійній музично-ігровій діяльності. Таким чином вже у дошкільному віці діти отримують перші навички організації та проведення культурно-дозвілдової діяльності за допомогою музичного мистецтва. Проте ці навички здебільшого втрачаються в системі шкільної освіти, бо музична діяльність в усіх її видах переважно обмежується спеціальними уроками та загальношкільними святами, у яких беруть участь не всі. Самостійна ж музична діяльність і вміння її проводити, як і цікавість до таких форм проведення дозвілля згасає.

Формування культури дозвілля, в тому числі й музичного — це процес залучення до цінностей культури, який знаходить своє вираження в матеріальній та духовній формах. Тому важливо навчити молодших школярів таким способам проведення дозвілля, які будуть сприяти підвищенню їх інтелектуального та творчого потенціалу [6, 123].

Підготовка культурно-дозвіллових заходів з використанням музичного мистецтва — процес, що вимагає певного часу. До підготовки входять підбір теми та ідеї заходу, музичних творів, оформлення місця проведення. Необхідним також є створення психологічно комфортної атмосфери репетиційного процесу, бо саме в цей період діти вчать спілкуватися одне з одним, ділитися своїми думками, уміннями, знаннями.

Музичне мистецтво має величезний виховний і творчий потенціал й відрізняється прямим та активним впливом на почуття людини, створює цілий комплекс засобів, який дає свободу уяви, фантазії, активізує прояви інтуїції та творчої ініціативи [6, 126]. Саме тому його застосування у найрізноманітніших формах в процесі організації культурно-дозвілєвої діяльності молодших школярів впливає не тільки на розвиток музичних здібностей та інтересів, а й на загальний всебічний розвиток майбутнього громадянина України.

Висновки. Аналізуючи можливості застосування музичного мистецтва в процесі організації культурно-дозвілєвої діяльності молодших школярів, можемо зробити наступні висновки:

— використання музичного мистецтва в культурно-дозвілєвій діяльності молодших школярів оптимізує процеси розвитку й збереження психічного, фізичного, морального й духовного здоров'я дітей;

— забезпечує наступність між дошкільною та початковою ланками освіти;

— підсилює роль соціально-гуманітарного розвитку дитини молодшого шкільного віку в культурно-дозвілєвій діяльності;

— організація культурно-дозвілєвої діяльності із застосуванням музичного мистецтва забезпечує багатовекторність, варіативність та індивідуальність підходів до художньо-естетичного розвитку молодшого школяра й активізує суб'єктну позицію дитини;

— поширюється освітнє середовище школи — виникає взаємодія з зовнішніми структурами та організаціями;

— спільна діяльність учнів, педагогів та батьків призводить до більш якісного результату. Знання, уміння та навички проведення культурно-дозвілєвої діяльності стають більш глибокими та свідомими. В результаті такої діяльності її учасники прагнуть постійно покращувати якість власного дозвілля, розвивати творчі здібності.

Ажерела

1. Васина-Гроссман В. Первая книга о музыке / В. Васина-Гроссман. — М.: Музыка, 1988. — 111 с.
2. Кочубей Н. Дозвілєва діяльність дітей як чинник особистісного розвитку [Електронний ресурс] / Н. Кочубей. — Режим доступу :

<http://www.stationline.org.ua/index.php/pedagog/85/15278-dozvillyevadiyalnist-ditej-yak-chinnik-osobistisnogo-samorozvitku.html>

3. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://uazakon.com/document/fpart/68/idx68425.htm>

4. Петрушин В.И. Музыкальная психология / В.И. Петрушин. — М.: Гаудеамус, 2009. — 398 с.

5. Піча В.М. Вільний час : тенденції і проблеми розвитку / В.М. Піча. — К., 1998. — 106 с.

6. Санижак Т.О. Вплив музичного мистецтва на соціалізацію особистості / Т.О. Санижак // Вісник ЛНУ, 2010. — № 6, ч. II. — С. 122-127.

В статье обосновывается важность культурно-досуговой деятельности в развитии личности младших школьников. Анализируется влияние музыкального искусства на качество организации и проведения культурно-досуговой деятельности в начальной школе.

Ключевые слова: воспитательный и развивающий потенциал, развитие личности, музыкальное искусство и его возможности, социокультурная среда, задания культурно-досуговой деятельности.

The article justifies importance of cultural and leisure activities in the development of personality of junior schoolchildren. It analyzes influence of musical art on quality of arrangement and providing cultural-leisure activity in primary school.

Key words: educational and development potential, development of personality, musical art and its possibilities, sociocultural environment, tasks of cultural-leisure activity.